

DE OPBRENGST VAN

#MeToo

#MeToo

#MeToo

Deze week staat Harvey Weinstein voor de rechter, de ooit zo machtige filmproducent die door de MeToo-beweging ten val werd gebracht. En hij is niet de enige. Wat heeft MeToo twee jaar later opgeleverd?

Tekst Amanda van Schaik

#MeToo

#MeToo

#MeToo

TWEE JAAR VERDER

Op 15 oktober 2017 tikte actrice Alyssa Milano een tweet die de MeToo-beweging in gang zette: 'Als alle vrouwen die ooit seksueel geïntimideerd of aangerand zijn, 'Me too' als hun status zouden delen, zou de grootte van dit probleem zichtbaar worden.' Haar tweet verscheen vlak na het befaamde *The New York Times*-artikel dat Hollywood-magnaat Harvey Weinstein ten val bracht. Hierin beschuldigden meerdere vrouwen hem van seksueel misbruik. #MeToo werd trending in 85 landen en sindsdien zijn talloze bekende en onbekende mannen, en een enkele vrouw, in opspraak geraakt. En de verhalen van slachtoffers gaven ook inzicht in de redenen die vrouwen hebben om lang te zwijgen over misbruik, zoals schaamte, bedreigingen of angst voor een beschadigde carrière of reputatie.

Niet 'normaal' meer

Dankzij MeToo is de drempel om hulp te zoeken na seksueel geweld verlaagd: slachtoffers van aanranding en verkrachting zoeken vaker en sneller hulp. MeToo heeft ook een grotere bewustwording opgeleverd als het gaat om seksueel overschrijdend gedrag, zegt organisatieadviseur Alie Kuiper, die zich sinds 1985 bezighoudt met ongewenste omgangsvormen op de werkvloer: 'We praten er meer over, zijn gaan nadenken over wat nou wel en vooral wat niet geaccepteerd moet worden. Het aantal vertrouwenspersonen is gestegen en organisaties zijn minder snel geneigd klachten te bagateliseren. Voorheen was het al snel: dat hoort er toch een beetje bij. Nu wordt seksueel overschrijdend gedrag serieuzer genomen.' Betekent dit ook dat er meer veroordelingen zijn op het gebied van seksuele intimidatie? Kuiper: 'Daarover zijn geen cijfers bekend. Als je kijkt naar rechtszaken over seksuele intimatie, blijkt wel dat er meer arbeidsovereenkomsten

van lastigvallers worden ontbonden. Op dit gebied lijkt dus een verschuiving plaats te vinden: ook rechters zien in dat dit geen normaal gedrag is, en dat het niet geaccepteerd moet worden.'

In Amerika vindt een ongewenst neven-effect van MeToo plaats: 'Wat je daar ziet, is dat sommige mannen in topposities niet alleen met een vrouw in een ruimte willen zijn uit angst voor een beschuldiging,' zegt Kuiper. Ze hoopt dat dit niet overwaait naar Nederland: 'Dat zou vrouwen en organisaties geen goed doen: vrouwen worden zo genegeerd, functioneringsgesprekken vallen weg, evenals mentorschappen.' We zitten in een overgangsfase die onzekerheid met zich mee brengt, legt Kuiper uit: 'Seksueel overschrijdend gedrag werd lange tijd veelal weggewuifd of onder het tapijt geveegd. Nu dat niet langer het geval is, is het voor veel mensen onduidelijk hoe we dan wel met elkaar verder moeten. Kunnen we nog grapjes maken en flirten? We weten niet goed meer wat wel en wat niet kan. Daarover

Zo begon het

MeToo werd in 2006 in het leven geroepen door Tarana Burke: een activist en hulpverlener uit New York die de leus bedacht als simpel en krachtig statement, waarmee ze vrouwen uit haar gemeenschap de kans wilde geven om aan te geven dat zij óók slachtoffer zijn van seksueel misbruik. De hashtag ging viral toen actrice Alyssa Milano – die overigens Burke alle credits gaf – half oktober 2017 de hashtag #MeToo de wereld in slingerde.

Vroeger was er in de secretaresse-opleiding een module over hoe je een handtastelijke baas van je af kon houden

moet worden gepraat binnen organisaties.' Om daaraan toe te voegen: 'Voor de duidelijkheid: er is heus wel een verschil tussen flirten en seksueel intimideren. Een flirt moet kunnen, maar avances zijn ongepast in afhankelijkheidsrelaties. Dus een leidinggevende moet dat niet doen, want die kun je moeilijker weigeren uit angst voor repercussies.'

We zijn er nog niet

Als MeToo een ding duidelijk maakt, is het wel dat daders er niet meer klakkeloos mee weggomen. We pikken het niet langer. Maar we zijn er nog niet. Kuiper: 'Vroeger was er in de secretaresse-opleiding een module over hoe je een handtastelijke baas van je af kon houden: mannen waren nu eenmaal zo, en als secretaresse was jij verantwoordelijk voor het hanteren van zijn gedrag. Deze module bestaat gelukkig al lang niet meer, maar laat wel zien hoe diepgeworteld de aanname was dat het er nu eenmaal bij hoorde.' In bepaalde sectoren, vaak waar veel mannen werken, wordt seksuele intimidatie nog onvoldoende serieus genomen. Kuiper: 'Seksistische, ongepaste opmerkingen worden daar als grappig gezien en vrouwen zijn dan constant bezig hun grenzen te bewaken. MeToo is een wake-upcall. Er zijn meerdere stappen in de goede richting gezet, maar de werkomgeving is nog lang niet overal een sociaal veilige plek.'

De MeToo-mannen

HARVEY WEINSTEIN

Het misbruik door producent Harvey Weinstein (67) was jarenlang het best bewaarde publieke Hollywoodgeheim: bijna iedereen wist ervan, maar bijna niemand durfde zijn of haar mond open te trekken uit angst voor repercussies. Want wie dat wel deed, werd geblacklist en kwam nauwelijks meer aan de bak. Maar een uitgebreid artikel in *The New York Times* van 5 oktober 2017 over decennia van beschuldigingen van seksuele intimidatie, bracht een van de machtigste mensen van Hollywood eindelijk ten val. Actrices Rose McGowan en Ashley Judd behoren tot de vrouwen die hun mond opentrokken. Dit artikel legde ook de kiem voor de wereldwijde #MeToo-beweging. Er volgen nog meer onthullingen, waaronder van

Meer meldingen seksueel geweld

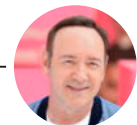
Slachtoffers van aanranding en verkrachting zoeken steeds vaker én sneller hulp sinds MeToo. In Nederland kunnen slachtoffers medische en psychologische hulp krijgen bij Centrum Seksueel Geweld. In 2017 bezochten 1103 slachtoffers binnen een week na hun verkrachting of aanranding een Centrum Seksueel Geweld, blijkt uit het jaarverslag over 2017. Dat waren er een jaar eerder 833. 1521 mensen meldden zich voor een ouder voorval van seksueel geweld, ruim 400 meer dan in 2016. De flinke stijging van het aantal meldingen schrijven de centra onder meer toe aan de MeToo-beweging. In oktober en november 2017 was er een enorme piek in het aantal meldingen en telefoontjes. In 2018 hebben zich in totaal 3250 slachtoffers gemeld bij het Centrum Seksueel Geweld. Vergelijken met 2017 steeg het aantal acute slachtoffers met maar liefst 49%.

Hollywood A-listers Gwyneth Paltrow en Angelina Jolie, die werden lastiggevallen door Weinstein. Hij werd ontslagen en de beschuldigingen tegen hem blijven zich opstapelen. Hij houdt vol onschuldig te zijn en beweert dat de vrouwen die hem aanklagen zouden hebben ingestemd met de seks.

De rechtszaak Zijn strafzaak is vooralsnog gebaseerd op twee aantijgingen: het forceren van orale seks bij een van zijn productieassistenten in 2006 en het verkrachten van een vrouw in een hotelkamer in Manhattan in 2013. Als hij schuldig wordt bevonden, kan hij tot minimaal tien jaar cel worden veroordeeld. De rechtszaak tegen hem begint op 9 september. Behalve deze

twee aanklachten zijn er meer dan tachtig vrouwen die de producent beschuldigen van seksueel wangedrag. Hij is momenteel op borgtocht vrij.

KEVIN SPACEY

Vlak nadat de seksuele wanpraktijken van Harvey Weinstein aan het licht werden gebracht, kwamen er beschuldigingen aan het adres van de Oscar-winnende acteur Kevin Spacey (60). Acteur Anthony Rapp vertelt in een interview met *Buzzfeed* hoe Spacey hem in 1986 op een feestje aanrandde. Rapp was toen veertien jaar. Hierna →

De beschuldigingen bleven binnenrollen, en het seksueel misbruik van Cosby kon niet langer worden genegeerd

volgden meerdere getuigenissen over hoe hij verschillende malen jonge mannelijke acteurs zou hebben aangerand. Spacey werd stante pede uit *House of cards* geflikkerd.

De rechtszaak Ondanks de vele beschuldigingen is het slechts één keer tot een proces gekomen. De voormalige Amerikaanse nieuwslezer Heather Unruh beschuldigde Spacey ervan dat hij haar achttienjarige zoon William Little bij z'n kruis had gegrepen. William spande vervolgens een rechtszaak tegen Spacey aan wegens aanranding. Deze rechtszaak is vorige maand geseponneerd, omdat William op bepaalde onderdelen weigerde te getuigen. Maar Spacey is nog steeds onderdeel van politieonderzoek. Momenteel worden zes claims van aanranding tussen 2004 en 2015, toen Spacey artistiek directeur van het Londense Old Vic Theatre was, onderzocht. Ook wil een anonieme aanklager in Los Angeles al een jaar een rechtszaak tegen Spacey beginnen. De man zegt in 2016 seksueel te zijn mishandeld toen hij in het huis van Spacey was uitgenodigd om een massage te geven.

BILL COSBY

Cosby (82) is de eerste beroemdheid sinds #MeToo die in de cel terecht komt. De entertainer die door zijn rol als dokter Cliff Huxtable in de populaire serie *The Cosby show* als een wereldwijd vaderfiguur werd gezien, lijkt in werkelijkheid een monster. Ruim zestig vrouwen hebben hem beschuldigd van seksueel

misbruik. Hun verhalen komen overeen: Cosby bedwelmde hen met alcohol en kalmeringsmiddelen, waarna ze geen weerstand meer konden bieden. De meeste aanklachten, die teruggaan tot 1964, zijn inmiddels verjaard. Maar dankzij Andrea Constand zit hij nu toch achter slot en grendel. In 2004 randde hij haar aan. Een jaar later deed ze aangifte, maar de aanklager concludeerde dat er niet genoeg bewijs was. Ze spande daarna wel een civiele zaak aan, die werd geschikt. Maar in 2017 moest Cosby alsnog voor de rechter verschijnen: de beschuldigingen bleven binnenrollen, en het seksueel misbruik kon niet langer worden genegeerd.

De rechtszaak Vorig jaar werd Cosby schuldig bevonden. Hij kreeg een gevangenisstraf van minimaal drie en maximaal tien jaar.

Schaduwkant van tantra

In maart begon de rechtszaak tegen de 54-jarige tantramasseur Nico D. uit Rhenen, die werd beschuldigd van ontucht. Hij is niet de enige: het regent klachten over zelfbenoemde masseurs die misbruik maken van vrouwen. Eind 2017 richtten massagetherapeut en sekswerker Helene Baayen en relatiecoach Caroline Franssen daarom het Meldpunt Tantra Misbruik op. In een halfjaar tijd kregen ze 87 betrouwbare klachten van voornamelijk vrouwen binnen. Bij vijftig van hen was sprake van ernstig misbruik: penetratie met vingers of penis. Door het bundelen van de klachten werden de slachtoffers eindelijk serieus genomen door de politie.

JEFFREY EPSTEIN

Afgelopen juli werd de Amerikaanse miljardair Jeffrey Epstein – die omging met royals als de Britse prins Andrew, Bill Clinton en Donald Trump – aangeklaagd voor seksueel misbruik van minderjarige meisjes. In 2007 werd hij ook al beschuldigd van seksueel misbruik. De getuigenissen van de slachtoffers logen er niet om: tientallen minderjarige meisjes, soms net veertien, werden naar een van zijn huizen, zijn vliegtuig of zijn privé-eiland gelokt voor een ‘massage’. De massages gingen snel over in seks. En de meisjes werden ‘uitgeleend’ aan machtige vrienden als gezelschapsdames. Maar Epstein sloot een deal en zat zijn straf van dertien maanden uit in een half-open gevangenis. Hij mocht overdag gewoon naar zijn kantoor.

De rechtszaak Tijden zijn veranderd: zijn geld en invloedrijke vrienden maakten hem niet langer ontastbaar. Het Openbaar Ministerie in New York klaagde Epstein aan voor seksuele uitbuiting en het opzetten van een netwerk van gedwongen prostitutie. Hem hing een gevangenisstraf van 45 jaar boven het hoofd. Hij werd gearresteerd, zat in een zwaarbewaakte Amerikaanse gevangenis maar toch wist de

Meer vertrouwenspersonen

Bedrijven stellen vaker een vertrouwenspersoon aan. Dat blijkt uit onderzoek van de Landelijke Vereniging van Vertrouwenspersonen. Deze toename komt volgens de voorzitter door de MeToo-beweging.

dan 66-jarige Epstein op 10 augustus zelfmoord te plegen. Het strafrechtelijk onderzoek naar zijn duistere praktijken gaat nog wel door. De pijlen zijn gericht op zijn voormalige rechterhand: de eveneens steenrijke Britse Ghislaine Maxwell zou volgens slachtoffers een sleutelrol hebben gespeeld in het ronselen van de minderjarige meisjes.

R. KELLY

Dat R. Kelly (52) van piepjonge meisjes houdt, is al jaren bekend. Op zijn 27e trouwde hij illegaal met zijn toen vijftienjarige protegé Aaliyah. Daarvoor had hij een relatie met de eveneens vijftienjarige Tiffany Hawkins, die hem later aanklaagde wegens misbruik. Ze eiste tien miljoen dollar van Kelly, maar ging uiteindelijk akkoord met een bedrag van 250.000 dollar. In 2002 doken homemade pornovideo's op waarin hij naar verluidt seks heeft met minderjarige meisjes. Ook vond de politie kinderporno bij hem thuis en volgden er aanklachten. Hij ontkende alles en het grote publiek bleef hem omarmen, want datzelfde

jaar scoorde hij een van zijn grootste hits: *Ignition*. Na een langdurige rechtszaak werd hij vrijgesproken. In 2017 publiceerde *Buzzfeed* een artikel dat de gemoederen flink bezighield: R. Kelly zou zes vrouwen in een sekscult hebben en hen mishandelen, misbruiken en isoleren. Recent verscheen de documentaire *Surviving R. Kelly*, waarin slachtoffers en mensen uit zijn *inner circle* zich uitspreken over zijn seksuele wangedrag. In juli werd hij gearresteerd, terwijl hij zijn hond uitliet.

De rechtszaak Er lopen twee afzonderlijke aanklachten tegen hem, één in Noord-Illinois en één in New York. Hij wordt verdacht van onder meer seksueel misbruik,

seksuele uitbuiting van minderjarige meisjes en het produceren van kinderporno. Zelf blijft hij volhouden dat hij onschuldig is, maar zit wel in de gevangenis: zijn verzoek om op borgtocht vrij te worden gelaten, werd afgewezen.

JOB GOSSCHALK

Castingdirecteur Job Gosschalk kwam eind 2017 in opspraak toen meerdere acteurs hem beschuldigden van seksueel wangedrag. Gosschalk, betrokken bij veel film- en tv-producties, zoals *GTST*, *Zwartboek*, *Flikken Maastricht* en *Baantjer*, zou acteurs hebben overgehaald zich in zijn woning te ontkleden. Sommigen zeggen dat ze in hun kruis gegrepen werden of gedrogeerd waren. Gosschalk geeft toe ‘grensoverschrijdend gedrag te hebben vertoond’, maar ontkent strafbare feiten te hebben gepleegd. Het OM doet nog altijd onderzoek. ●

Weg met de topman

De tijd waarin machtige mannen ongestoord hun gang konden gaan, is voorbij. Bijna vier van de tien topbestuurders die vorig jaar werden vervangen, moesten opstappen vanwege ‘integriteitswesties’. Dat meldt accountants- en adviesbureau PwC op basis van onderzoek onder de 2500 grootste beursgenoteerde bedrijven ter wereld. Onder integriteitswesties valt ook seksueel grensoverschrijdend gedrag, wat in 2018 waarschijnlijk veel topmanagers de kop kostte, al zegt PwC niet hoeveel precies. Maar het accountantsbureau stelt wel dat #MeToo van invloed lijkt te zijn op de cijfers.